

ישראל בשנת הקורונה תובנות ממחקרים חברתיים במימון משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה

מגיפת הקורונה שהחלה כמשבר בריאותי, התפתחה מהר מאד למשבר מורכב בעל השלכות מהותיות על נושאי כלכלה, חברה, בריאות הנפש, ניהול וקבלת החלטות, רגולציה, טכנולוגיה ועוד, בנוסף כמובן לנושאים הבריאותיים. המורכבות של המשבר גילתה עד כמה חשוב הידע והמחקר בתחום מדעי החברה, כתורם לתהליכי קבלת החלטות בדבר ניהול המשבר וההתמודדות איתו.

בשל מצב החירום הגלובלי והלאומי שנגרם בעקבות מגפת הקורונה, ועל מנת לקדם מחקרים שיסייעו לקבלת החלטות מבוססת נתונים וניתוח מדעי ככל הניתן, הוציא בתחילת שנת 2020 משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה קול קורא למחקרים קצרי טווח בנושאים הקשורים למכלול היבטים חברתיים והיבטי בריאות הציבור, העולים בעקבות המגפה. הוגשו 54 הצעות מחקר שונות בתחומים מגוונים: חינוך, רווחה ואוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים, טכנולוגיה, כלכלה ושיקום, מדיניות ציבורית וקבלת פרטים, תקשורת, משפט, רפואה, בריאות הציבור ובריאות הנפש; חוסן, סוציולוגיה ומדעי חברה וגם מחקרים מולטי-דיסציפלינאריים.

על מנת לייעל את איסוף מירב התובנות מהמחקרים, ולאפשר לכלל גורמי הממשל הרלוונטיים למאבק בנגיף להתבסס בהחלטותיהם על נתונים שיעלו מהם, התבקש מרכז הידע והמחקר הלאומי בתחום ההיערכות למצבי חירום באוניברסיטת חיפה (מיסודו של משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה) לקיים אינטגרציה של כלל המחקרים, להנגיש ולתווך את המידע המדעי שבהם, כך שגורמי הממשלה השונים יוכלו לעשות בו שימוש טוב ויעיל יותר.

בין מאי 2020 ליוני 2021 קיים צוות המרכז קשר רציף עם מרבית החוקרות והחוקרים שזכו במענקים וקיבל מהם תמצית תובנות שעלו מהמחקרים. תובנות אלה עובדו על ידי צוות המרכז והועברו אחת לשבועיים למשרדי הממשלה השונים. ריכוז כלל התובנות מכל המחקרים זמין בקישור [כאן](#)

עם תום הפרוייקט, נבחרו 27 מחקרים מובילים מכל התחומים, אשר הוצגו בסדרת מפגשים וירטואליים יחד עם קהילת EcoScience. הסידרה כוללת שבעה מפגשים, כאשר כל מפגש סובב סביב השלכות הקורונה על נושא מוביל אחר: שני המפגשים הראשונים עסקו בנושא חוסן מהיבטיו השונים: חוסן אישי, חברתי/קהילתי ולאומי. המפגש השלישי עסק במערכת החינוך, הרביעי- בזיקנה, החמישי בחברה הערבית, השישי – בעבודה ותיירות והמפגש השביעי אשר מתוכנן להתקיים בחודש אוקטובר (באנגלית) יהיה:

.International webinar COVID-19 Impacts and Takeaways for Policy and Planning

על מנת לחבר בין האקדמיה לפרקטיקה, הוזמנו לכל מפגש "אנשי שטח" ממשרדי ממשלה, רשויות מקומיות, המגזר העסקי והחברה האזרחית, אשר הגיבו על מסקנות המחקרים. בכל מפגש התקיים דיון וסוכמו הנקודות העיקריות אשר עלו מהמשתתפים, המובאות בהמשך כדף מידע תמציתי ומסכם.

נושאים נבחרים להמשך דיון:

במהלך הדיון בכל אחד מהמפגשים הועלו נושאים שהדיון בהם לא מוצה, והמשתתפים המליצו להמשיך ולקיים עליהם דיון מעמיק יותר בין האקדמיה לפרקטיקה, ובתוך האקדמיה. להלן כמה מ הנושאים:

חוסן לאומי

- כיצד לשפר את הדרכים בהן הממשל מגיב לציבור על מנת להגביר את האמון בו?
- כיצד להקטין את אי-הוודאות הנגרמת כתוצאה מהמשבר? כיצד לשמר ולחזק את הכוחות של מערכת הבריאות בכלל ושל בריאות הנפש בפרט?

חוסן מקומי

- כיצד לחזק את היכולת והתפקוד של הרשויות המקומיות לאורך זמן, במצבים של משבר מתמשך?
- איזה "ארגז כלים" יכול הממשל המרכזי לתת לרשויות המקומיות? כיצד ניתן להתאים את סביבת המגורים (ברמה השכונתית והביתית) על מנת להגביר את החוסן האישי?

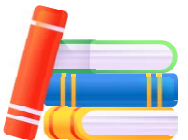
חוסן אישי

- כיצד לאפשר מתן תמיכה נפשית-רגשית לאוכלוסיות הזקוקות לה? בפרט עלה נושא האוכלוסיה בגילאי 30-40, שבמצבי שיגרה אינם זקוקים לתמיכה, אך במשבר הקורונה נאלצו להתמודד עם אתגרים רבים וזקוקים לסיוע

מערכת החינוך – בית ובבית הספר

- כיצד לחזק את הקשר האישי והחברתי (בין מורים לתלמידים ובין התלמידים לבין עצמם) בעת למידה מרחוק?
- מה תפקידה של הלמידה החברתית כחלק ממערכת הלימודים בחיזוק קשרים אלה?
- כיצד להבנות את הקשר המשולש: הורים – מורים – תלמידים כקשר של שותפות, לטובת הלמידה מרחוק?
- כיצד לבנות מחדש או לחזק את השגרה במצבי משבר?
- כיצד לחזק את התמיכה (בעיקר הרגשית) במורים?

זיקנה

- כיצד מאפשרים בידוד ללא בדידות?
- מה מאיים על תחושת השליטה של אנשים זקנים בשעת משבר מתמשך וכיצד ניתן לחזק אותה?
- כיצד ליצור שיתופי פעולה בין הגורמים השונים המטפלים בזקנים (משרדי הממשלה, רשויות מקומיות, קופות חולים וארגוני החברה האזרחית), על מנת לתאם את הפעילות ביניהם, ליצור סינרגיות ולחסוך במשאבים?

החברה הערבית

- כיצד יוצרים פעולה מערכתית מתוכננת וארוכת טווח לצמצום הפערים בין החברה הערבית (על כל גווניה) לכלל החברה בישראל?
- כיצד להגביר את האמון במערכות הממשל בקרב האוכלוסייה הערבית?
- כיצד לחזק את הרשויות המקומיות הערביות ולהתאים את הסיוע הניתן להן מהשלטון המרכזי, לצרכי האוכלוסייה המיוחדים לכל רשות?

